

Е. Д. Пырлин указывали, что ни Э. Барак, ни Я. Арафат не были свободны в принятии решений на переговорах. За каждым из них стояли партии, общественное мнение, от которых напрямую зависело их положение в стране, и без учета которых, они не могли принимать решения.

Так, Г. И. Мирский пишет: «Когда Арафат выдвигает требования, заведомо неприемлемые для его партнеров по переговорам, можно подумать: «Зачем же он это делает? Ведь он заранее обрекает переговоры на провал». Но все становится понятно, если учесть, что Арафат не всемогущий диктатор, не Гитлер, не Сталин, Мао или Саддам Хусейн, а лишь глава политического движения, и с мнением других ведущих его участников он вынужден считаться». Особенное давление, по мнению Мирского, на Арафата оказывала экстремистская группировка Хамас. Для Барака же «существенными ограничителями» выступали религиозные ортодоксальные партии, которые вышли из его коалиции после согласия на раздел Иерусалима, а также общественное мнение.

В 2004 г. Институтом изучения Израиля и Ближнего Востока в Москве был издан сборник статей «Палестино-израильский конфликт в зеркале общественного мнения и международной дипломатии», в котором представлены несколько иные интерпретации причин провала саммита в Кемп-Дэвиде. Так, редактор сборника, сотрудничающий с российскими научными учреждениями, исследователь и преподаватель из Израиля А. Д. Эпштейн считает, что провал саммита предопределили «психологические и организационные факторы», недоверие и «невнимательность сторон к ожиданиям друг друга». В отличие от, например, Г. И. Мирского, А. Д. Эпштейн считает, что Я. Арафат единолично принимал решения, и никто из Палестинской администрации не мог на него повлиять. А в условиях, когда переговоры были устроены так, что вся работа велась в группах, а не в ходе непосредственных встреч Я. Арафата и Э. Барака, каждый из палестинских участников переговоров вел свою игру, что «отрицательно влияло на возможность достижения всеобъемлющего компромисса».

В указанном сборнике есть статья О. Зайцевой, которая, судя по представленным выводам, занимает произраильскую позицию. Автор считает, что в ходе палестино-израильских контактов, на уступки соглашалась только израильская сторона, а провал саммита продемонстрировал, что палестинцы не хотят мира, поскольку никогда не признают права еврейского государства на существование.

ПРЭЗІДЭНТ БЕЛАРУСІ А. ЛУКАШЭНКА АБ ПРЫЧЫНАХ ПАГАРШЭННЯ БЕЛАРУСКА-РАСІЙСКІХ АДНОСІН

Снапкоўскі У. Е., Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт

Сам тэрмін «пагаршэнне» адносна сучаснага стану беларуска-расійскіх адносін мае вельмі ўмоўны характар. Ён больш тлумачыць кірунак развіцця гэтых адносін ад «вельмі добрых і вельмі цёплых», як гэта ўвесь час падавалася ў афіцыйных СМІ і склалася ў грамадскай думцы ў якасці ўстойлівага стэрэатыпу, да іх пэўнага ахалоджвання, чым іх рэальны змест. Гэты змест застаецца даволі высокім і інтэнсіўным, калі браць пад увагу гандаль, вытворчую кааперацыю, ваенна-тэхнічнае і культурна-гуманітарнае супрацоўніцтва, сувязі рэгіёнаў, паездкі людзей праз адкрытую мяжу.

Праявы гэтага ахалоджвання і пагаршэння асабліва бачны ў самай галоўнай сферы міждзяржаўных двухбаковых адносін — у адносінах паміж дзяржаўным кіраўніцтвам Беларусі і Расіі, пра якія А. Лукашэнка сказаў, што яны «хуже некуда», а таксама ў такой неўралгічнай сферы адносін, як камунікацыйна-інфармацыйная, пра што сведчыць запятая інфармацыйная вайна паміж Мінскам і Масквой.

Працэс пэўнага ахалоджвання беларуска-расійскіх адносін пачаўся пасля перыяду актыўнай «інтэграцыйнай гарачкі», якая ахапіла прэзідэнтаў Беларусі і Расіі ў 1995—1999 гг., вянцом якой з'явіўся Дагавор аб стварэнні саюзнай дзяржавы ад 8 снежня 1999 г. І хаця ў планах А. Лукашэнка былі намеры падпісаць з дзейным яшчэ тады расійскім прэзідэнтам Б. Ельцыным (да пачатку прэзідэнцкай кампаніі ў Расіі) шэраг адзін

эпахальны дагавор — аб аб'яднанні дзвюх дзяржаў, гэтыя планы разыйшліся з намерамі новага расійскага прэзідэнта У. Пуціна, які стаў праводзіць у адносінах Беларусі новую палітыку — прагматычную, «эканамізацыйную», пабудаваную на расійскіх дзяржаўных інтэрэсах.

Спаўзанне дзяржаўна-палітычнага кіраўніцтва Расіі і Беларусі да сучаснага дрэннага стану ўзаемных адносін адбывалася на працягу першай дэкады XXI ст. праз чараду палітычных, эканамічных і інфармацыйных канфліктаў. Момент ісціны праявіўся ўжо ў 2002 г., калі У. Пуцін прапанаваў А. Лукашэнку альтэрнатыву: альбо ўваходжанне Беларусі ў склад Расіі альбо развіццё двухбаковых адносін на ўзор Еўрапейскага саюза. Беларускі бок адмовіўся прынімаць ніводную з дзвюх прапанаваных мадэляў, жадаючы захоўваць раней створаныя схемы адносін з Масквой. Гэта падштурхнула У. Пуціна разам з няўдачай са стварэннем Адзінай эканамічнай прасторы ў складзе Беларусі, Казахстана, Расіі і Украіны да палітыкі, накіраванай на паступовае пазбаўленне Беларусі прэферэнцый у пастаўках расійскіх энэргаеносбітаў. У гэтай сферы, як вядома, найбольш праяўляецца залежнасць Беларусі ад Расіі. Эканамізацыя адносін адбывалася праз газавыя, гандлёвыя і інфармацыйныя войны.

Як жа беларускі прэзідэнт, ініцыятар інтэграцыйных працэсаў, тлумачыць прычыны сучаснага ненармальнага стану беларуска-расійскіх адносін? З моманту іх пэўнага ахалоджвання, г. зн. ад прыходу У. Пуціна да ўлады ў Крамлі, ён сфармуляваў тры такіх прычыны, якія мы пададзім у храналагічным парадку.

1. Гэта «ворагі інтэграцыі», што заселі ў расійскім урадзе (меліся на ўвазе лібераль-рэфарматары), якія не выконвалі, сабаціравалі, зрываў падпісаныя дагаворы і пагадненні аб збліжэнні дзвюх дзяржаў. Гэты тэзіс агучваўся А. Лукашэнкам у першыя гады знаходжання У. Пуціна на прэзідэнцкай пасадзе. Пры гэтым сам расійскі прэзідэнт не крытыкаваўся, а адносіны з ім характарызаваліся як цёплыя і прыязныя.

2. Другая прычына была названа А. Лукашэнкам 23 ліпеня 2009 г. падчас выступлення з дакладам перад кіраўнікамі замежных устаноў Беларусі. Беларускі кіраўнік зазначаў, што супярэчнасці з Расіяй з'яўляюцца ўсё больш часта і робяцца ўсё больш вострымі, за якімі часам прасочваюцца паслядоўнасць і сістэмнасць. З беларускага боку гэта выклікае трывогу, а часам боль і расчараванне. Паводле яго слоў, у палітыцы Масквы назіраецца синдром «цяжкавагавай дзяржаўнасці» (тяжеловесной державности). Інакш кажучы, сістэмнасць беларуска-расійскага канфлікту вынікае з самой прыроды расійскай дзяржаўнасці, гэта значыць, што прычыны гэтага канфлікту маюць глыбокі, доўгатэрміновы характар, і яны караняцца, на думку беларускага прэзідэнта, у палітыцы крамлёўскага кіраўніцтва. А. Лукашэнка прапанаваў пабудаванне паміж Беларуссю і Расіяй унікальных адносін як паміж цалкам суверэннымі і незалежнымі дзяржавамі.

3. Трэцій прычынай пагаршэння беларуска-расійскіх адносін А. Лукашэнка назваў дрэнны стан асабістых адносін паміж кіраўніцтвам абедзвюх дзяржаў, дакладней адносін паміж беларускім прэзідэнтам і расійскім прававым дуумвіратам (прэзідэнтам Д. Мядведзевым і прэм'ер-міністрам У. Пуціным). Пра гэта ўпершыню было сказана ў жніўні—верасні 2010 г.

Пра апошнюю прычыну хацелася б сказаць падрабязней. З аднаго боку, спасылка на тое, што дрэнныя асабістыя адносіны паміж кіраўнікамі дзяржаў выдуць да дрэнных міждзяржаўных адносін з'яўляецца пэўным чынам новым словам у тлумачэнні міжнародных адносін. Спецыялісты ў гэтай галіне прызываліся да іншай формулы: дрэнныя міждзяржаўныя адносіны выдуць да ослаблення ці ўвогуле спынення асабістых кантактаў паміж кіраўнікамі дзяржаў ці ўрадаў.

З другога боку, выказаная А. Лукашэнкам думка адносна ролі асабістага фактара ці чынніка ў знешняй палітыцы дзяржавы мае слушны характар і заслугоўвае глыбокага аналізу. Вядома, што з самага пачатку беларуска-расійскай інтэграцыйнай гульні яна была персаналізавана ў асобах прэзідэнтаў дзвюх дзяржаў і фактычна пераўтварылася ў іх асабісты палітычны праект. Усе галоўныя перапетыя інтэграцыі былі звязаны з падзелам улады ў ствараемай саюзнай дзяржаве. Менавіта прэзідэнты былі галоўнымі карыстальнікамі рэальных і ўяўных дасягненняў інтэграцыі. Логіка разважанняў беларус-

кага прэзідэнта вядзе да таго, што зараз кіраўнікі Беларусі і Расіі як бы расплачваюцца за свае ранейшыя палітычныя памылкі пагаршэннем асабістых адносін, якія раней былі галоўным матарам інтэграцыі. У гэтым праяўляецца між іншым і самакрытычны падыход А.Лукашэнка да сваёй інтэграцыйнай палітыкі, прызнанне пэўных яе хібаў, аб чым дарычы ён неаднаразова гаварыў.

З выказвання аб ролі асабістага чынніка ў беларуска-расійскіх адносінах вынікае яшчэ адно дапушчэнне. Дрэнныя асабістыя адносіны лёгка паправіць. І менавіта так сказаў нядаўна А. Лукашэнка, адзначыўшы, што беларуска-расійскія адносіны можна лёгка палепшыць за некалькі дзён. Невядома, ці падзяляюць такую логіку разважанняў расійскія кіраўнікі. Дастаткова прыпомніць словы Д. Мядведзева аб тым, што ўзровень адносін з беларускім прэзідэнтам ужо не будзе такім, як раней.

Выкажу асабістае меркаванне, што асабістыя адносіны паміж А. Лукашэнкам і расійскім дуумвіратам палепшацца пасля прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі, што аўтаматычна прывядзе да паляпшэння, нармалізацыі ўсяго комплексу двухбаковых сувязей.

Адзеньваючы гэтыя сувязі з амаль 20-гадовай рэтраспектывы незалежнага існавання Беларусі і Расіі хацеў бы адзначыць, што праз сучасны ненармальны іх стан яны ідуць і, спадзяюся, прыдуць да нармальных міждзяржаўных адносін паміж суверэннымі і незалежнымі дзяржавамі.

ПРОБЛЕМА МЕЖКУЛЬТУРНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ И РЕФОРМА ФРАНЦУЗСКОГО ИММИГРАЦИОННОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА В НАЧАЛЕ 1990-х гг.

Снисаренко К. Л., Белорусский государственный университет

Распад биполярной системы международных отношений содействовал росту миграционных процессов в современном мире. В этих условиях обострилась проблема межкультурного взаимодействия. Особенно остро она встала перед французским обществом в начале 1990-х гг.

Низкий естественный прирост населения Франции содействовал росту числа иммигрантов и постоянно проживающих в стране иностранцев: 4,2 млн и 3,6 млн человек в 1990 г. До конца 1970-х гг. основу французской иммиграции составляли выходцы из европейских стран: испанцы, португальцы, поляки. Общая религия, близкий по характеру семейный уклад и уровень образования способствовали их быстрой интеграции во французское общество. Однако с 1970-х гг. наблюдался массовый приток в страну выходцев из афро-азиатских государств, обладавших иной культурой, религией, укладом семейной жизни. Во Франции эти иммигранты получили более низкий социальный статус: большинство из них были заняты на малооплачиваемых работах, а уровень безработицы был выше общего по стране.

Низкий социальный статус новых иммигрантов стал причиной высокого уровня преступности в их среде. Как следствие, наблюдалось стойкое ассоциирование французами понятия «иммигрант» с понятием «преступник».

Культурная и социальная чуждость нового поколения иммигрантов при постоянном росте их количества сделала актуальной для французского общества проблему развития взаимоотношений коренного и пришлого населения. Ухудшение социального климата в 1990—1993 гг. содействовало популярности наиболее консервативных взглядов на место иммиграции во французском обществе. На этом фоне победу на парламентских выборах 1993 г. одержала правоцентристская коалиция ОПР—СФД выступавшая за ужесточение иммиграционной политики. Принятый ей 13 мая 1993 г. Закон «По реформированию Кодекса о гражданстве» ограничивал право получения французского гражданства человеком, родившимся на территории страны в семье иностранцев. Он мог стать гражданином Франции только по достижении совершеннолетия и на основании осознанного выбора, приняв культуру и язык страны. Однако законодатель не определил точных критериев